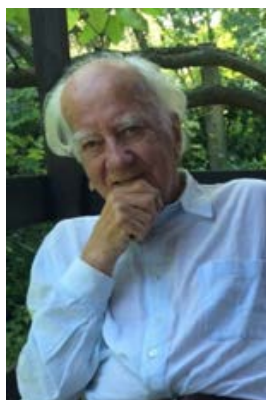

MEGEMLÉKEZÉS

EGY SOKOLDALÚ PEDAGÓGUS, JÁKI LÁSZLÓ EMLÉKÉRE

Kardos József

Jákai László (1931–2020)

Egy jelentős pedagógus generáció utolsó színes egyénisége távozott el örökre. Elhunyt Jáki László. Nehéz mérlegre tenni munkásságát, mert hagyományos számokkal, fogalmakkal, képekkel nem mérhető életműve. Hatása csak később terül szét, amikor már egy felzaklatott világ nyugodt napjai jönnek tudományra, világnézetre, életmódra. Addig érzük be annyival, hogy számba vesszük mai tudásunkkal egy tudós tanár, bibliográfus, könyvtáros, szerkesztő, kiadó és nem utolsósorban igaz jó barát életútjának egy-egy epizódját.

Jákai László 1931-ben, Budapesten született. Iskolái után az Eötvös Loránd Tudományegyetemen 1955-ben szerzett tanári diplomát történelem és pedagógia szakon. Pedagógiai lelkülete egész életét, munkásságát áthatotta. Tevékenysége sokféle, sokrétű. Örök mozgásban volt, tanított, írt, szerkesztett, szervezett. Az életmű mégsem széteső, összefogja, magasba emeli a hivatástudat, a szélesen értett nevelés szándéka és eredményessége. A munka tekintetében nem volt válogató; mint napközis tanár, iskolás gyerekek nyári üdültetését vállalta.

Így indult egy hihetetlenül gazdag, fordultatos pedagógiai életpálya. Kezdetben a Balassagyarmati Tanítóképző, majd 1956–59-ig a Mester utcai Általános Iskola tanára. Innen a Pedagógiai Tudományos Intézet tudományos munkatársa (1960–1962), majd egy „nagy ugrással” a Magyar Testnevelési Főiskola adjunktusa lett (1963–1967). Itt szerezte doktori címét is (1955). Bár soha nem sportolt, színvonalasan tanította a testi nevelés pedagógiáját.

Komoly kihívást jelentett Jáki László számára, amikor a Felsőoktatási Pedagógiai Kutatóközpontba került tudományos munkatársnak, igazga-

tóhelyettesnek. A Központ országos hatáskörrel tevékenykedett az oktatók továbbképzésén, pedagógiai kultúrájuk megteremtésén (1967–1974).

A felsőoktatás pedagógiáját elhagyva 1975-től az Országos Pedagógiai Intézetben a közoktatás fejlesztésével foglalkozott. Kiemelt feladatként részt vett a pedagógus-továbbképzés országos tervezetének elkészítésében, és ekkor alapozta meg az iskolai távoktatás módszertanát. Jelentős időt töltött Veszprémben (1978–1988), ahol az Országos Oktatástechnikai Központ főosztályvezetőjeként az oktatás színvonalát a technikai segédeszközök kifejlesztésével kívánták elősegíteni.

Kutatómunkája mellett folyamatosan tanított. Kutatása eredményeit adta elő megkapóan színes formában. Érdemes kiemelni, hogy 1976 és 1981 között az ELTE Természettudományi Karának Neveléstudományi Tanszékén neveléstörténetet adott elő. Hosszú ideig (1974–1986 között) a Budapesti Műszaki Egyetemen tanított. A Dunaújvárosi Műszaki Főiskolán 1971-től oktatott. Hallgatói elismeréssel és szeretettel emlékeznek munkájára.

Utolsó munkahelyi állomásként az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum tudományos főmunkatársa lett. Pedagógiai és közművelődési kultúráját fejlesztve és tovább adva, az Intézmény egyedülálló tagja volt. Kiadványai szinte elárasztották a Könyvtárat. Ezekből kiemelhetők Jancsó Benedekkel foglalkozó írásai.

Jancsó Benedek munkásságát Jáki László 2016-ban megjelentetett könyvében (*Egy oktatáspolitikus a XX. század fordulóján. Jancsó Benedek. Jancsó Alapítvány, 2016*) ismerteti. Ugyanakkor ügyes írói praktikával Jancsó gondolataiba rejti saját nézeteit. Kiemelten szól a középiskolai reformról, ami Jancsónál nem elcsépelte szót, hanem a pedagógiai munka kiérlelt gyümölcse. Említi a szellemi túlterhelés problémáját, amit a testi nevelés ellensúlyozhat. Beszél a tanárképzésről, a tanárképző intézetről, az iskolán kívüli oktatásról, a felnőttnevelésről és sok egyébről, ami Jáki László idejében és ma is időszerű téma. Talán nem túlzás az a megállapítás, hogy a 2016-ban megjelent könyv Jáki pedagógiai gondolkodásának sajátos formában bemutatott hűségese lenyomata.

Jáki László sokfelé, sok helyen dolgozott, de igazi beosztott sehol sem lett. Önálló kutató, oktató volt, aki maga irányította rendkívül sokrétű, színes munkásságát. Az állások szinte csak egyszerű anyagi háttérrel jelentettek számára. Ha ez a lehetősége valahol veszélybe került, hamarosan máshova ment. Ebből is adódott, hogy viszonylag sok munkahellyel rendelkezett. Ezek csak lehetőséget adtak munkái megjelenéséhez. Így történt ez az egyedülálló sorozata, a „Tudós tanárok – tanár tudósok” és a „Mesterek és tanítványok” esetében is. A közel 50 kötet olyan pedagógiai és művelődéstörténeti ismereteket nyújt, amelyek generációk számára adnak rendkívül hasznos ismereteket. Az igazi elismeréssel, azt hiszem, adósai maradtunk Jáki Lászlónak.

Jáki pedagógiai gondolatait tekintve kitarulkozó volt, magánéletében azonban szemérmes, befelé forduló.

Iskolaigazgató feleségétől elvált, majd újránősült. A szerencsés választás elősegítette Jáki szakmai tevékenységét. Két fiúgyermek édesapja volt. Bizonyára nem véletlen, hogy az idősebbikből gimnáziumi igazgatóhelyettes lett.

Jákinak, ha szigorúan vesszük, nem is volt civil élete. Mindig dolgozott, tömött táskája kéziratok, könyvek tárháza volt, amit magával cipelt, bárhol is járt. Kivétel talán feleségével töltött 2-3 hetes szabadsága, ahol életrajzi munkákat olvasott szórakozásként vagy esetleg okulásként.

Ki volt Jáki László? Most, hogy itt hagyott bennünket mi érdeme szerint csak szépet s jót kívántunk írni róla. Ezt a szomorú megrendülés, a betölthetetlen hiányérzet is diktálta. Bizonyára később majd készül részletes, szakmai életrajz, és akkor esetleg gyengeségei is helyet kaphatnak. Számunkra – és sokak számára – Jáki Laci egy kedves, felkészült, örökmozgó, okos, segítőkész barát marad, akinek életművéből sokan és sokat tanulhatunk.